

„REVISTA ARHIVELOR“, 70 DE ANI DE LA APARIȚIE

„Revista Arhivelor“ – repere în timp

TUDOR MATEESCU

Statele care au pășit pe calea civilizației moderne și care și-au organizat în mod sistematic arhivele s-au preocupat și de editarea de periodice de specialitate ale acestor instituții. Seria periodicelor arhivistice a fost inaugurată în anul 1806, în Imperiul habsburgic, prin apariția revistei „Zeitschrift für Archiv- und Registraturwissenschaft“¹. În cursul secolului al XIX-lea au fost editate publicații similare în Germania, Franța și în alte țări, pentru ca apoi numărul lor să sporească în mod simțitor după 1900².

Și în România au existat preocupări în acest sens încă din primele decenii după înființarea instituției Arhivelor Statului³. Astfel, în 1866 apare la București „Revista Arhivelor Statului Român“ (cu subtitlul „Publicațiune a Direcțiunii Generale a Arhivelor“), seria I – „De la fondarea Statului Român până la Nicolae Mavrocordat“ (nebroșată și nepusă în comerț)⁴. Mai apoi, sub îngrijirea lui C.D. Aricescu, director general al instituției, este editată „Revista istorică a Arhivelor României“, în care s-au publicat: *Condica de venituri și cheltuieli a Vistieriei. De la leatul 7202–7212 (1694–1704)*, București, 1973 și *Indice de documente aflate în Arhivele Statului și nepublicate încă*, broșura I – 1874, broșura II – 1876⁵.

Cel care va reuși să scoată o revistă de specialitate, în adevăratul înțeles al cuvântului, va fi însă Constantin Moisil, director general al Arhivelor Statului între anii 1923–1938. Încă de la începutul activității sale în această funcție, a luat hotărârea editării unei publicații periodice, cu caracter științific, care să cuprindă materiale din toate domeniile având ca obiect documentele de arhivă⁶. Demersurile sale în acest sens au fost curând încununate de succes și, începând cu anul 1924, vede lumina tiparului „Revista Arhivelor“⁷, cu subtitlul, înscris pe copertă: – „Arhivistică-cronologie-diplomatică-genealogie-instituțiuni-miniaturistică-paleografie-sigilografie“.

În cuvântul de deschidere al primului număr al revistei, Constantin Moisil arăta că, prin intermediul ei, personalul Arhivelor Statului își îndeplinea „obligațiunea morală de a contribui cu informațiile sale la cunoașterea, lămurirea și deslegarea problemelor istoriei naționale“. Cu același prilej el făcea o afirmație

¹ Aurelian Sacerdoțeanu. *Arhivistica*, București, 1970, p. 27.

² *Ibidem*, p. 28–29.

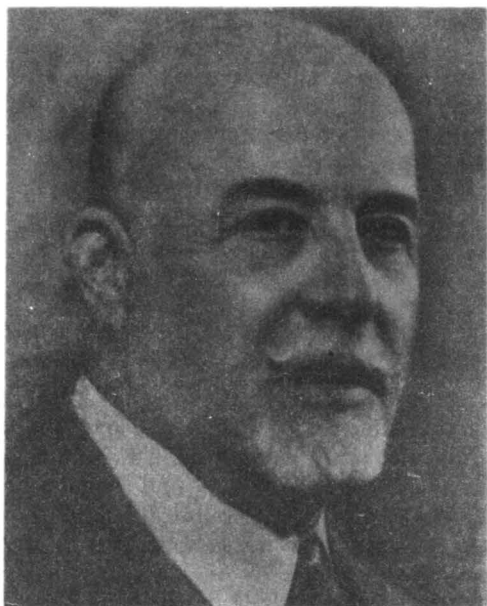
³ *Ibidem*, p. 29.

⁴ *Bibliografia arhivisticii românești*, București, 1969, p. 76.

⁵ *Ibidem*, p. 77. Vezi și Tudor Mateescu, Ioana Burlacu, Gabriela Mărășoiu, *Publicațiile Arhivelor Statului (1860–1977). Bibliografie analitică*, București, 1978, p. 165–166.

⁶ Emilia Poștăriță, *Constantin Moisil*, în *Figuri de arhiviști*, București, 1971, p. 290.

⁷ *Ibidem*, p. 290–291.

care rămâne valabilă și în zilele noastre, dar și în viitor: „O activitate exclusiv birocratică din partea acestui personal nu este suficientă; ea trebuie însoțită neapărat și de o activitate științifică”⁸.

S-a apreciat, pe bună dreptate, că „Revista Arhivelor” „a stimulat dezvoltarea spiritului de cercetare științifică în Arhivele Statului”⁹. Cuvinte frumoase de laudă la adresa primului număr al acestei publicații îi exprima, în scris, lui Constantin Moisil directorul Arhivelor din Roma, E. Casanova, autorul remarcabilului Manual de arhivistică: „am examinat cu cel mai mare interes „Revista Arhivelor” și, cu toate greutatea de limbă, am putut să constat importanța și să admir erudiția pe care dumneavoastră și savanții dumneavoastră confrăți au știut să o reverse din plin”¹⁰.

Prestigiul revistei s-a datorat, în primul rând, colaboratorilor ei, atât din cadrul Arhivelor Statului cât și din afara instituției, temele tratate fiind însă înscrise în profilul publicației. Chiar în primul număr, după cuvântul de deschidere amintit, materialele de specialitate debutează prin publicarea unui grupaj de documente sub semnătura lui N. Iorga¹¹. Alți istorici de seamă ai țării au ilustrat, de asemenea, paginile „Revistei Arhivelor”¹².

Din 1938 la conducerea revistei urmează succesorul lui Constantin Moisil în funcția de director general al Arhivelor Statului, istoricul și arhivistul Aurelian Sacerdoțeanu, care s-a străduit și a reușit să accentueze caracterul de specialitate al publicației. Prima serie ia sfârșit în 1947, deoarece anul următor regimul de dictatură comunistă desființează atât „Revista Arhivelor” cât și „Hrisovul”, buletinul Școlii de arhivistică.¹³

În 1958, prin strădaniile unor oameni de bine, revista își reia apariția, cu mențiunea că era vorba de „seria nouă”.¹⁴ Multe materiale cuprinse în numerele acestei serii sunt nule din punct de vedere științific, dar există și studii și articole care fac cinste oricărui periodic de specialitate.¹⁵ Din păcate, începând din anul

⁸ Constantin Moisil, *Un program de muncă*, în „Revista Arhivelor” vol. I, nr. 1–3, București, 1924–1926, p. 1.

⁹ *Istoricul Arhivelor Statului, 1831–1956*, în *Arhivele Statului. 125 ani de activitate, 1831–1956*, București, 1957, p. 122.

¹⁰ Emilia Poștăriță, *op. cit.*, p. 291.

¹¹ N. Iorga, *Un mănunchi de acte prahovene*, în „Revista Arhivelor”, I, nr. 1–3, p. 3–7.

¹² Mihail Fănescu, „Revista Arhivelor” (seria veche) și „Hrisovul”, *ibidem*, XII (1969), nr. 1, p. 327–343.

¹³ Pentru cuprinsul revistei „Hrisovul” vezi *ibidem*, p. 343–351.

¹⁴ I. Burlacu, V. Grozav, P. Paliu, „Revista Arhivelor” (Seria nouă), 1958–1967, *ibidem*, XI (1968), nr. 1, p. 245–266.

¹⁵ Pentru o privire de ansamblu a conținutului revistei (seria veche și seria nouă – până la 1985) vezi Mioara Tudorică, „Revista Arhivelor”, 1924–1985. *Bibliografie tematică*, București, 1988, p. 533

1974, conducerea Direcției Generale a Arhivelor Statului a trecut la politizarea revistei, transformând-o într-o anexă a publicațiilor propagandistice ale partidului comunist. Este de ajuns să amintim că „expunerile” dictatorului instalat la cârma țării erau reproduse *ad litteram* în paginile revistei care avea cu totul altă menire. Chiar o cuvântare a soției semianalfabete a odiosului dictator a trebuit să fie inclusă într-unul din numerele acestei publicații științifice.

După revoluția din decembrie 1989 se produce o reorientare a conținutului „Revistei Arhivelor”. De fapt, este vorba de seria a III-a a acestei publicații, chiar dacă (din greșeală sau din neglijare) acest lucru nu este relevat pe copertă sau pe foaia de titlu. Strădaniile personalului actual al acestui periodic vizează ridicarea lui la nivelul celor mai înalte exigențe pe plan internațional al revistelor de profil.

oficial.

Ar. 142

1924 Marea

Ministerul

Instrucțiunii

Spre a provoca o mișcare științifică în jurul Arhivelor Statului, am luat inițiativa publicării unei reviste semestriale, intitulată „Revista Arhivelor”, la care colaborează funcționarii superiori ai acestei instituții atât din Direcțiunea generală, cât și din Direcțiunile regionale, precum și alți intelectuali și erudiți ce se ocupă cu studiul documentelor istorice.

În amintându-vă primul număr al acestei reviste, am onoarea a vă ruga, Stele Ministeru, să binevoiți a sprijini ~~noastră~~ publicistica noastră, acordându-ne o subvenție sau făcând un număr de abonamente pe Scara Ministerului.

Dir. general
Const. Moisil

ANEXĂ

1924 mai 16, (București). Raport al lui Constantin Moisil, director general al Arhivelor Statului, către Ministerul Instrucțiunii privind apariția „Revistei Arhivelor“.

Oficial. Nr. 142. 1924 maiu 16.
Ministrul Instrucțiunii.

Spre a provoca o mișcare științifică în jurul Arhivelor Statului, am luat inițiativa publicării unei reviste semestriale, intitulată „Revista Arhivelor“, la care colaborează funcționarii superiori ai acestei instituții, atât din Direcțiunea Generală, cât și din direcțiunile regionale, precum și alți intelectuali și erudiți ce se ocupă cu studiul documentelor istorice.

Înaintându-vă primul număr al acestei reviste, am onoarea a vă ruga, d-le ministru, să binevoiți a sprijini publicațiunea noastră, acordându-se o subvenție sau făcând un număr de abonamente pe scama ministerului.

Dir. general
(ss.) Const. Moisil

Arh. St. Buc., fond D.G.A.S. dosar 924/1924, f. 152. Orig.